

УДК [504.05+351.862:352]:355.01 (043.2)

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

¹ Кордіяка І.М., ²Шуригін В.І., ³Синельніков О.Д. к.т.н., доцент,

⁴Карабин В.В. д.т.н., професор

¹ викладач кафедри спеціально-рятувальної підготовки та фізичного виховання, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

² викладач-методист факультету психології та соціального захисту, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

³ доцент кафедри цивільного захисту, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

⁴ професор кафедри цивільного захисту, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

У сучасному світі поняття цивільної та екологічної безпеки набуває дедалі більшої важливості, особливо в умовах воєнного стану. Військові дії створюють суттєві загрози для населення і довкілля, а тому громади змушені пристосовуватись до нових викликів, щоб забезпечити збереження життя та здоров'я людей, а також мінімізувати негативний вплив на екосистеми.

Цивільна та екологічна безпека тісно взаємопов'язані, і їх синергія відіграє вирішальну роль у збереженні життєздатності громад. У контексті надзвичайних ситуацій, таких як війна, техногенні катастрофи або природні лиха, ці два компоненти створюють основу для стійкості населення та захисту довкілля. Досвід показує, що екологічні проблеми можуть суттєво вплинути на виникнення та розвиток надзвичайних ситуацій. Значна частина загроз для довкілля є передумовою виникнення надзвичайних ситуацій. Наприклад, викиди токсичних речовин в атмосферу чи воду через військові дії або техногенні аварії створюють не лише екологічну загрозу, але й безпосередньо ставлять під загрозу життя місцевого населення. Тому важливо враховувати ці взаємозв'язки під час планування та реалізації заходів із забезпечення безпеки [1, 2].

Ефективні заходи з цивільної безпеки можуть допомогти зменшити шкоду для довкілля, а збереження екосистем забезпечує основу для стійкості громад. Наприклад, швидка евакуація населення з районів екологічної катастрофи дає змогу зберегти людські життя, а своєчасне виявлення та ліквідація екологічної загрози допомагає запобігти виникненню надзвичайної ситуації.

Прикладами надзвичайних ситуацій екологічної генези в Україні є аварія на Чорнобильській атомній електростанції, повені в західних регіонах України [3], самозаймання вугільних відвалів Червоноградської центрально-збагачувальної фабрики [4-5].

Українське законодавство встановлює чіткі права та обов'язки громад у контексті попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (НС). Основними актами, що регулюють ці питання, є Конституція України, Кодекс цивільного захисту України, Закони України "Про місцеве самоврядування", "Про правовий режим надзвичайного стану" та інші нормативно-правові акти. Вони визначають зобов'язання громад організовувати заходи з попередження, підготовки та реагування на НС.

Відповідно до цих нормативних актів місцеві органи влади у своїй діяльності дотичні до: системи оповіщення, ліквідація наслідків НС, аналізу ризиків та моніторингу, створення резервів ресурсів, навчання населення, організації евакуації, мобілізації ресурсів, забезпечення постраждалих.

Одним з основних елементів цивільної безпеки є організація ефективних заходів щодо захисту населення від загроз, пов'язаних з військовими діями. Це включає систему оповіщення про небезпеку, забезпечення населення захисними спорудами та засобами індивідуального захисту, а також доступ до медичної допомоги.

Питання попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій в умовах воєнного часу вимагає окремого розгляду, оскільки такі обставини суттєво змінюють характер загроз і відповідальність як органів влади, так і громад. В умовах війни ризики значно зростають через військові дії, знищення критичної інфраструктури, використання зброї масового ураження, а також через необхідність координованої реакції на комплексні загрози [6].

Список використаної літератури

1. Li, H., Meng, F., Leng, Y., & Li, A. (2024). Emergency response to ecological protection in maritime phenol spills: Emergency monitor, ecological risk assessment, and reduction. *Marine Pollution Bulletin*, 200, 116073
2. Starodub, Y., Karpenko, V., Karabyn, V., Shuryhin, V. Mathematical Modeling of the Earth Heat Processes for the Purposes of Eco-technology and Civil Safety. *Proc. IEEE CSIT 2020, 23-26 September, 2020, Zbarazh-Lviv, Ukraine*: 146-149.
3. Starodub, Y., Karabyn, V., Havrys, A., Kovalchuk, V., Rogulia, A. & Yemelyanenko, S. (2022). Geophysical research in the pre-Carpathian hydrosphere situation for the environmental civil protection purposes. *Geofizicheskiy Zhurnal*, 44(4), 171–182. <https://doi.org/10.24028/gj.v44i4.264847>
4. Karabyn, V., Shtain, B., Popovych, V. (2018). Thermal regimes of spontaneous firing coal washing waste sites. *News of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan. Series of Geology and Technical sciences*. 3(429), 64 – 74.
5. Kochmar, I., Karabyn, V., Kordan, V. (2024). Ecological and geochemical aspects of thermal effects on argillites of the Lviv-Volyn coal basin spoil tips. *Scientific Bulletin of National Mining University*, 3, 100-107. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2024-3/100>
6. Матвійчук, А. О. (2024). Правове регулювання захисту населення при радіаційних надзвичайних ситуаціях на атомних станціях в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 2(83), 116-123.